

Decentralisatie van begeleiding

De functies dagbesteding en begeleiding zijn niet langer ‘verzekerde rechten’ en verdwijnen uit de AWBZ. Via een uitgebreide ‘compensatieplicht’ in de Wmo nemen gemeenten deze functies deels over.

Achtergrond

De kosten van de AWBZ zijn de afgelopen jaren aanzienlijk gestegen. De regering heeft maatregelen voor kostenbeheersing aangekondigd waarmee ze de werking van de AWBZ terugbrengt tot het verzekeren van zware en langdurige geneeskundige risico's. Begeleiding verdwijnt naar verwachting in 2013 helemaal uit de AWBZ. Gemeenten moeten deze taak overnemen. Al vanaf 2009 zijn ze overigens al verantwoordelijk voor de begeleiding van mensen met een lichte beperking.

Begeleiding

Begeleiding is één van de vijf functies in de AWBZ, naast persoonlijke verzorging, verpleging, verblijf en behandeling. Begeleiding is structuur bieden, regie voeren, ondersteunen bij praktische vaardigheden en toezicht houden. Individuele begeleiding wordt geïndiceerd per uur, groepsbegeleiding per dagdeel.

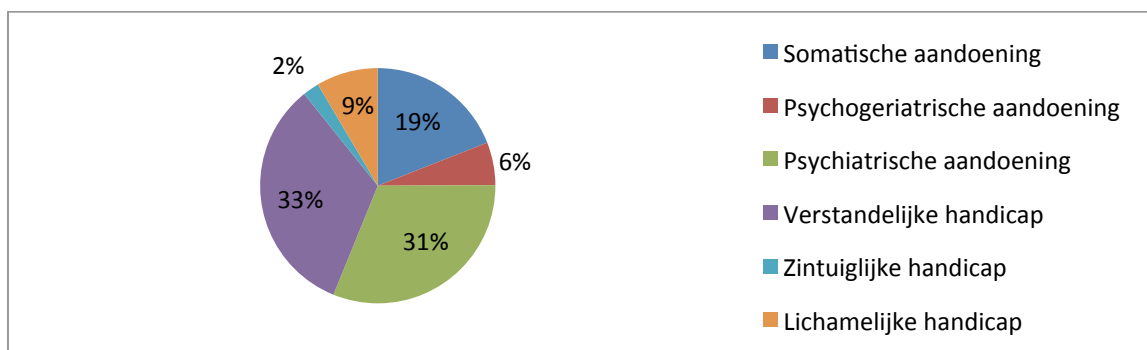
Individuele begeleiding wordt onder andere ingezet voor:

- het structureren van iemands leven en/of huishouden;
- het regelen van praktische zaken, zoals persoonlijke verzorging en administratie;
- begeleiding bij vervoer, wonen en school;
- ondersteuning bij het leggen en onderhouden van sociale contacten;
- toezicht (op medicijngebruik of op veiligheid).

Groepsbegeleiding wordt onder andere ingezet voor:

- dagritme opbouwen en/of onderhouden;
- daginvulling, activiteiten in plaats van school of werk;
- voorkomen overbelasting mantelzorgers (logeeropvang, buitenschoolse opvang);
- voorkomen verwaarlozing en sociaal isolement;
- opbouwen werkervaring.

Begeleiding wordt door veel verschillende groepen gebruikt, o.a. doven en slechthorenden, slechtzienden, mensen met complexe meervoudige beperkingen, mensen met autisme, voormalig dak- en thuislozen en demente ouderen. Uit figuur 1 blijkt dat begeleiding het meest wordt ingezet bij mensen met een verstandelijke beperking en mensen met een psychische aandoening.

Figuur 1 Begeleiding naar AWBZ-grondslag

Aantal gebruikers van begeleiding in Overijssel

In Overijssel gebruikten op 1 januari 2011 bijna 17.000 mensen een vorm van begeleiding uit de AWBZ. Hiervan kregen 12.500 mensen individuele begeleiding, soms in combinatie met groepsbegeleiding. Bijna 8.500 mensen maakten gebruik van groepsbegeleiding.

Kosten

Het definitieve budget voor deze maatregel is nog niet bekend. Er wordt waarschijnlijk gekeken naar uitgaven voor begeleiding in 2010. Dit bedrag gaat, met een korting van 5%, naar de Wmo.

Daarnaast zijn er invoerings- en uitvoeringskosten begroot. De invoeringskosten zijn bedoeld om gemeenten en andere organisaties voor te bereiden op de decentralisatie van begeleiding. Voor de invoering is in 2012 en 2013 waarschijnlijk € 130 miljoen beschikbaar, waarvan € 80 miljoen voor gemeenten. De uitvoeringskosten lopen op van € 35 miljoen in 2014 tot structureel € 55 miljoen in 2016.

Voorbeelden

Petra is 48 jaar en heeft een psychiatrische stoornis. Daardoor vertoont zij geregeld ongewenst en door de omgeving onbegrepen gedrag. Zij is ongetrouwd, heeft weinig contacten en is volledig afgekeurd voor werk. Ze was verslaafd, maar probeert sinds drie jaar in een project voor woonbegeleiding haar leven weer op orde te krijgen. Sinds kort woont Petra zelfstandig. Ze heeft nog wel moeite met een dag- en nachtritme. Zelfstandig wonen lukt alleen met begeleiding gericht op het aanbrengen van structuur in de dag en het vasthouden aan regels en afspraken.

Bram (8 jaar) en Henkjan (5 jaar) zijn broers. Ze functioneren door een chromosoomafwijking ver beneden het niveau van hun leeftijdsgenoten. Henkjan kan niet praten en Bram is nauwelijks verstaanbaar. Beide jongens zijn nog niet zindelijk, moeten worden geholpen bij opstaan, wassen, aankleden, eten en hebben voortdurend toezicht nodig. Als dingen anders gaan dan ze verwachten, volgt een heftige woedeaanval. Bram gaat overdag naar het speciaal onderwijs voor verstandelijk gehandicapte kinderen; Henkjan bezoekt een orthopedagogisch dagcentrum. De zorg voor de kinderen is voor de ouders erg zwaar, omdat beide kinderen geen moment alleen gelaten kunnen worden en met alles geholpen moeten worden.

Gevolgen decentralisatie begeleiding

Gevolgen voor gemeenten	Er is nieuw Wmo-beleid nodig: er zal een groter beroep op de Wmo worden gedaan, o.a. door mensen met psychiatrische aandoeningen en/of een verstandelijke beperking. Meer zicht op die groepen is nodig, mogelijk moet de Wmo-raad uitgebreid worden met andere doelgroepen. Nieuwe relaties moeten gelegd worden met aanbieders van (individuele) begeleiding en dagbesteding. Ook kan nagedacht worden over (goedkopere) alternatieven, zoals welzijns- en vrijwilligersorganisaties. Veel huidige gebruikers van begeleiding maken gebruik van een PGB, bijvoorbeeld om gebruik te maken van een zorgboerderij, logeerkamer of om familie, vrienden, burens of studenten in te zetten. De gemeente kan overwegen om dit ook (tegen bepaalde voorwaarden) beschikbaar te blijven stellen.
Gevolgen voor cliënten	De begeleiding vervalt. In een gesprek met de gemeente kunnen cliënten aangeven wat ze nog zelf kunnen, wat hun omgeving voor hen kan doen en welke ondersteuning ze van de gemeente nodig hebben. Het is mogelijk dat dezelfde begeleiding weer wordt toegekend, het is ook mogelijk dat de begeleiding door een andere aanbieder of in een andere vorm wordt gegeven.
Gevolgen voor zorgaanbieders, welzijnsorganisaties en belangenbehartigers	De decentralisatie van de AWBZ biedt kansen om aanbod te realiseren voor een doelgroep, die voorheen voornamelijk werd opgevangen door zorgaanbieders. Gemeenten zijn op zoek naar goedkopere alternatieven om de begeleiding vorm te geven. Dagbesteding zou bijvoorbeeld door welzijnsmedewerkers en vrijwilligers georganiseerd kunnen worden. Ook belangenorganisaties zouden kunnen bekijken of zij voor hun eigen doelgroep initiatieven zouden kunnen ontwikkelen en dit voorleggen aan de gemeente.
Gevolgen voor mantelzorgers	De begeleiding vervalt. De gemeente heeft een compensatieplicht. Er wordt eerst bekeken wat de cliënt zelf kan, dan wat mantelzorgers kunnen betekenen en tenslotte pas of de gemeente ondersteuning moet bieden. Het kan betekenen dat er een groter beroep op mantelzorgers wordt gedaan. Het betalen van begeleiding via een PGB aan mantelzorgers is niet meer mogelijk (tenzij een gemeente anders beslist).

Ook over de andere veranderingen in de AWBZ heeft Arcon sheets uitgebracht, zie www.arcon.nl/atlas